

1 Ce înseamnă în termeni practici termenul juridic „răspundere părintească”? Care sunt drepturile și obligațiile titularului răspunderii părintești?

În Codul familiei și al tutelei din Polonia nu există nicio definiție a răspunderii părintești. În literatura juridică poloneză, se înțelege că răspunderea părintească acoperă un set de obligații și drepturi ale părinților cu privire la un copil în scopul îngrijirii corespunzătoare a copilului și a bunurilor acestora.

2 Ca regulă generală, cine are răspundere părintească asupra unui copil?

Ambii părinți exercită răspunderea părintească asupra unui copil. În cazul în care un părinte este decedat sau nu are capacitate juridică deplină, celălalt părinte este titularul răspunderii părintești. Același lucru se aplică în cazul în care răspunderea părintească a oricărui părinte a fost suspendată. Răspundere părintească poate fi limitată și printr-o hotărâre judecătorească. În asemenea situații, celălalt părinte are dreptul să exercite răspunderea părintească asupra copilului, în măsura specificată în decizia judecătorească.

3 Dacă părinții nu sunt capabili sau nu vor să-și exercite răspunderea părintească asupra copiilor lor, poate fi numită o altă persoană în locul lor ?

În cazul în care părinții nu pot exercita răspunderea părintească, aceștia pot solicita instanței care se ocupă de chestiuni de tutelă (*sąd opiekuńczy*) sau altei autorități publice să fie dat copilul în plasament. În cazuri de urgență extremă, la cererea sau cu acordul părinților copilului, acesta poate fi plasat într-o familie substitutivă pe baza unui acord între conducătorul unui district (*starosta*) și o familie substitutivă sau persoanele care conduc o casă de tip familial (*rodzinny dom dziecka*).

În cazul în care părinții nu doresc să-și exercite răspunderea părintească asupra unui copil, aceștia pot consimți la adoptarea copilului. În conformitate cu legislația poloneză, există trei forme de adopție: cu efecte depline, cu efecte depline și irevocabilă (cunoscută și sub denumirea de „adopție completă”) și cu efecte restrânse.

În cazul în care interesele copilului sunt puse în pericol de părinții care exercită în mod corespunzător răspunderea părintească, aceasta poate fi limitată prin hotărârea instanței competente în materie de tutelă, iar copilul poate fi plasat într-o familie substitutivă, o casă de tip familial, sub îngrijire instituțională, într-un centru de îngrijire și tratament, într-un centru de îngrijire medicală sau într-un centru de reabilitare terapeutică.

4 Dacă părinții divorțează sau se despart, cum se stabilește chestiunea răspunderii părintești pe viitor?

Atunci când o instanță poloneză pronunță o hotărâre privind divorțul, separarea legală sau anularea căsătoriei, aceasta este obligată să soluționeze problema răspunderii părintești asupra unui copil, cu excepția cazului în care nu are competență cu privire la răspunderea părintească într-un caz specific. Atunci când soluționează problema răspunderii părintești, instanța poloneză poate lua în considerare un acord scris între soți cu privire la modul în care trebuie exercitată răspunderea părintească, cu condiția ca acesta să fie în interesul superior al copilului.

Luând în considerare dreptul copilului de a fi crescut de ambii părinți, dacă aceștia nu ajung la un acord, instanța poate:

- 1) decide cu privire la exercitarea în comun a răspunderii părintești;
- 2) acorda răspunderea părintească unuia dintre părinți și limita răspunderea celuilalt părinte la obligații și drepturi specifice cu privire la copil.

5 Dacă părinții încheie un acord privind răspunderea părintească, ce formalități trebuie respectate pentru a face ca acordul să fie executoriu?

În lege nu se specifică nicio cerință formală pentru un astfel de acord parental. Trebuie menționat, totuși, că un acord între părinți privind modul în care trebuie exercitată răspunderea părintească nu are efect juridic și poate fi considerat doar o bază pentru hotărârea instanței în acest sens. Acordul poate fi obținut și prin mediere. În acest caz, este făcut în scris și semnat atât de părinți, cât și de un mediator. Pentru a putea fi obligatorie din punct de vedere legal, tranzacția trebuie să fie aprobată de instanță.

6 Dacă părinții nu pot ajunge la un acord privind chestiunea răspunderii părintești, care sunt căile alternative de rezolvare a conflictului fără prezentarea în instanță?

Părinții pot beneficia de asistența unui mediator. Serviciile de mediere sunt furnizate pe baza unui acord de mediere sau a unei hotărâri a instanței de trimitere a părinților la o ședință de mediere. Acordul poate fi încheiat, de asemenea, prin consimțământul unui părinte la mediere în cazul în care celălalt părinte a solicitat această modalitate. Cu toate acestea, o tranzacție încheiată înaintea unui mediator nu are forță juridică a unei tranzacții judiciare până la aprobarea instanței.

7 Dacă părinții se prezintă în instanță, asupra căror chestiuni legate de copil poate judecătorul să decidă?

Părinții pot apela la o instanță din Polonia competentă în materie de tutelă în legătură cu diverse aspecte referitoare la răspunderea părintească asupra unui copil, cum ar fi:

- 1) modul în care răspunderea părintească și drepturile de vizitare a copilului vor fi exercitate în cazul în care ambii părinți, care locuiesc separat, împart răspunderea părintească;
- 2) soluționarea unui litigiu privind chestiuni importante cu privire la copil în cazul în care părinții nu ajung la un acord cu privire la modul de rezolvare a acestor chestiuni, inclusiv stabilirea domiciliului, alegerea școlii, alegerea prenumelui și a numelui de familie, deciziile privind tratamentul medical, călătoriile în străinătate etc.
- 3) actele juridice între un copil și un părinte în cazul în care acestea depășesc gestionarea obișnuită a activelor copilului.

8 Dacă instanța hotărăște că un părinte va avea custodia exclusivă a unui copil, aceasta înseamnă că el sau ea poate decide asupra tuturor chestiunilor legate de copil fără îl consulte pe celălalt părinte în prealabil?

Da. Dacă o instanță a încredințat exercitarea răspunderii părintești doar unuia dintre părinți, acesta este liber să decidă cu privire la toate chestiunile referitoare la copil, fără a fi necesar să se consulte cu celălalt părinte sau să obțină consimțământul său.

Un părinte poate fi decăzut din exercitiul drepturilor părintești de instanța de judecată competentă în materie de tutelă dacă răspunderea părintească nu poate fi exercitată din cauza unui impediment permanent, părintele abuzează de aceasta sau își neglijează în mod grav obligațiile față de copil.

9 Dacă instanța hotărăște că părinții vor avea custodia comună a unui copil, ce înseamnă aceasta în practică?

Acordarea custodiei comune părinților înseamnă că aceștia pot și trebuie să exercite aceleași drepturi și obligații față de copil. Aceasta înseamnă, printre altele, că aspectele importante referitoare la copil vor fi decise în comun de părinți sau de o instanță competentă în materie de tutelă în cazul în care nu pot ajunge la un acord.

10 Cărei instanțe sau autorități ar trebui să mă adresez dacă vreau să depun o cerere privind răspunderea părintească? Ce formalități trebuie respectate și ce acte trebuie să atașez la cererea mea?

Cauzele în materie de răspundere părintească sunt audiate de secțiile pentru familie și minori din cadrul instanțelor districtuale (*sądy rejonowe*) (instanțele competente în materie de tutelă) din raza domiciliului copilului. Altfel, competența revine Tribunalului Districtual al Capitalei Varșovia.

Trebuie depusă o cerere împreună cu certificatul de naștere al copilului, certificatul de căsătorie al părinților (în cazul în care aceștia sunt căsătoriți), alte documente în sprijinul cererii, cum ar fi certificatele medicale, certificate școlare, evaluări educaționale etc.

11 Ce procedură se aplică în aceste cazuri? Este disponibilă o procedură de urgență?

Cauzele în materie de răspundere părintească sunt audiate în cadrul unei proceduri cunoscute sub numele de procedură necontencioasă, care este mai puțin formală decât o procedură contencioasă.

În plus, la cererea unei părți în proces, instanța competentă în materie de tutelă poate dispune o măsură provizorie în modul considerat adecvat în circumstanțe specifice. Deciziile în acest sens intră în vigoare și devin executorii la momentul emiterii.

12 Pot obține asistență juridică pentru a acoperi costurile procedurii?

Părțile la procedurile referitoare la răspundere părintească trebuie să plătească taxele și cheltuielile prevăzute în Legea privind taxele judiciare în cauzele civile. Cu toate acestea, în temeiul articolului 102 alineatul (1) din Lege, o parte în proces poate solicita scutirea de la taxele judiciare, depunând o declarație potrivit căreia nu poate suporta aceste cheltuieli fără a ajunge să aibă dificultăți financiare, ea sau familia sa. Cererea de scutire de la taxele judiciare ar trebui să fie însoțită de o declarație în care se prezintă situația familiei, activele, veniturile și mijloacele de trai ale reclamantului. O parte în proces poate fi parțial scutită de taxele judiciare de către instanță în cazul în care respectiva parte poate plăti doar o parte din acestea [articolul 101 alineatul (1)].

13 Este posibilă atacarea unei hotărâri privind răspunderea părintească?

Da. O cale de atac împotriva oricărei hotărâri poate fi introdusă în fața unei instanțe superioare. Căile de atac împotriva hotărârilor pronunțate de o instanță districtuală (*sąd rejonowy*) cu privire la răspundere părintească pot fi introduse la o instanță provincială (*sąd okręgowy*). Hotărârile pronunțate de o instanță provincială (*sąd okręgowy*) cu privire la răspundere părintească în procedurile pentru divorț, separare legală sau anularea căsătoriei sunt supuse căilor de atac în fața unei curți de apel (*sąd apelacyjny*).

14 În anumite cazuri, poate fi necesară adresarea către o instanță sau către o altă autoritate pentru a face executorie o hotărâre privind răspunderea părintească. Care procedură se aplică în asemenea cazuri?

Organul de executare al instanței în cauzele referitoare la înapoierea unui copil este un tutore numit de instanță (*kurator sądowy*). În cazul în care nu se respectă o hotărâre judecătorească prin care se dispune înapoierea unui copil, persoana îndreptățită să i se înapoieze copilul ar trebui să solicite instanței care a emis o astfel de hotărâre să dispună deplasarea obligatorie a copilului de către un tutore numit de instanță. În cazul în care nu se cunoaște locul unde se află o persoană care face obiectul răspunderii părintești, instanța efectuează o anchetă pentru a stabili unde se află aceasta. Instanța emite o ordonanță unui tutore numit de instanță, sub forma unei decizii, care poate fi emisă în ședință închisă. Nu poate fi introdusă nicio cale de atac împotriva acestei decizii. Tutorele numit de instanță stabilește data pentru deplasarea copilului și informează persoana îndreptățită. Tutorele numit în instanță poate lua copilul de la orice persoană cu care locuiește acesta. În acest scop, tutorele numit în instanță poate solicita asistența polițiștilor, a psihologilor etc.

O procedură diferită este prevăzută în Codul de procedură civilă în ceea ce privește hotărârile privind exercitarea dreptului de vizită. În acest caz, la solicitarea unei persoane care are dreptul să viziteze copilul, instanța competentă în materie de tutelă va amenința cu emiterea unei ordonanțe împotriva persoanei care deține custodia și nu îndeplinește obligațiile care decurg din hotărâre sau o tranzacție cu privire la vizitarea copilului, solicitând plata unei sume specifice persoanei îndreptățite pentru fiecare încălcare a obligației. În cazul în care o persoană îndreptățită să păstreze legătura cu copilul sau o persoană căreia i s-a interzis acest lucru încalcă obligația impusă prin hotărâre, instanța competentă în materie de tutelă va amenința cu emiterea unei ordonanțe conform căreia acea persoană trebuie să plătească o sumă specifică persoanei care deține custodia copilului. În cazul în care o persoană căreia i s-a ordonat de către instanța competentă în materie de tutelă să efectueze o plată continuă să nu își îndeplinească obligația, instanța competentă în materie de tutelă va ordona acestei persoane să plătească o sumă datorată, care este stabilită în funcție de numărul de încălcări.

La cererea menționată mai sus trebuie să se atașeze o hotărâre executorie sau o tranzacție privind păstrarea legăturii cu copilul.

15 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre în materia răspunderii părintești pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru să fie recunoscută și executată în acest stat membru?

Dispozițiile relevante aplicabile sunt cele din capitolul III din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești. De regulă, astfel de hotărâri sunt recunoscute și executate fără nicio procedură suplimentară. Cu toate acestea, este posibilă depunerea unei cereri de recunoaștere și executare la o instanță provincială. Instanța provincială este, de asemenea, competentă să examineze o cerere de declarare a caracterului executoriu. În ambele cazuri, cererea trebuie să îndeplinească criteriile unui document procedural, ceea ce înseamnă că ar trebui să prevadă în mod specific cererea, faptele care justifică o astfel de cerere și dacă părțile au încercat sau nu să apeleze la mediere.

16 Ce instanță din acest stat membru trebuie să sesizez pentru a mă opune recunoașterii unei hotărâri în materia răspunderii părintești pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în acest caz?

O cerere de nerecunoaștere a unei hotărâri pronunțate de instanța unui stat membru al UE ar trebui depusă la instanța provincială care ar fi competentă din punct de vedere geografic să examineze cauza soluționată prin hotărârea instanței străine sau la instanța provincială a regiunii în care se află instanța districtuală competentă din punct de vedere geografic sau, în lipsa unor astfel de instanțe, la Tribunalul Regional din Varșovia (*Sąd Okręgowy w Warszawie*). Hotărârea privind recunoașterea emisă de instanța provincială este supusă unei acțiuni incidente (*zazalenie*), iar hotărârea Curții de Apel este supusă recursului în casație (*skarga kasacyjna*). De asemenea, se poate solicita redeschiderea procedurii care s-a încheiat printr-o decizie care nu poate face obiectul recursului cu privire la recunoașterea și declararea nelegalității deciziei care nu poate face obiectul recursului, pronunțată în această privință. Are loc o procedură necontencioasă.

17 Ce legislație se aplică în acțiunile privind răspunderea părintești în cazul în care copilul sau părțile nu locuiesc în acest stat membru sau au cetățenii diferite?

Legea aplicabilă în materie de răspundere părintească și păstrarea legăturii cu copilul este prevăzută în Convenția de la Haga asupra competenței, legii aplicabile, recunoașterii, executării și cooperării privind răspundere părintească și măsurile de protecție a copiilor din 19 octombrie 1996 sau în acordurile bilaterale la care Polonia este parte. În cazul în care niciunul dintre aceste instrumente nu se aplică, se aplică dispozițiile dreptului internațional privat. În cazul în care reședința obișnuită a copilului devine cea dintr-o țară care nu este parte la Convenție, legea țării respective va reglementa toate modificările ulterioare ale condițiilor de aplicare a măsurilor adoptate în țara precedentă reședințe obișnuite a copilului.

Ultima actualizare: 26/11/2020

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Având în vedere retragerea Regatului Unit din Uniunea Europeană, statele membre responsabile cu gestionarea paginilor cu informații naționale

actualizează în prezent conținutul de pe acest site. Eventualele fragmente care nu reflectă încă retragerea Regatului Unit nu apar intenționat pe site și vor fi modificate în curând.